

## Streszczenie pracy doktorskiej

### *Refugium – antidotum na tzw. kulturę kasyna*

Temat pracy doktorskiej *Refugium – antidotum na tzw. kulturę kasyna*<sup>1</sup> wynika z potrzeby oswojenia negatywnych zjawisk związanych z funkcjonowaniem współczesnego świata, takich jak mechanizmy sterowania jednostką oraz całym społeczeństwem, jakim jesteśmy na co dzień poddawani, a które staram się, przynajmniej w minimalnym stopniu, poznawać i rozumieć.

W rozdziale pierwszym zawarłam treści związane z rozwojem technologii, która często zmierza w zatrważającym kierunku, co może budzić zrozumiąły niepokój. W rozprawie korzystam ze spostrzeżeń Jonathana Crary'ego, który opisuje proces manipulacji, jakiej poddany jest współcześnie człowiek poprzez technologię, która, zamiast wspierać jednostkowy rozwój, wykorzystywana jest do rozbudowywania koncernów, a wynalazki rodem z powieści science fiction przyczyniają się do rozwoju „panoptycznych praktyk”, wprowadzając stały nadzór nad człowiekiem. W dalszej części przytaczam teorię Guya Deborda, zgłębiającego problem *społeczeństwa spektaklu*, w którym widowisko jest modelem stylu życia, a współczesna kultura została przechwycona przez media, które uczyniły publicznym to, co do tej pory było prywatne. W tym społeczeństwie banał i absurd zyskały status atrakcji, jednodniowego wydarzenia, a „spektakl, pojmowany jako całość, jest równocześnie rezultatem i celem istniejącego sposobu produkcji. Nie jest dopełnieniem realnego świata, jego dekoracyjną oprawą, ale samym rdzeniem nierealności realnego społeczeństwa. We wszystkich swych poszczególnych formach – informacji lub propagandzie, reklamie lub bezpośredniej konsumpcji rozrywkowej – spektakl wyznacza dominujący model życia społecznego. Jest wszechobecną afirmacją wyboru dokonanego już w produkcji, a zarazem konsumpcją jego wytworów”<sup>2</sup>. Zapanowała era tymczasowości, zanik uwagi,

---

<sup>1</sup> „Kulturą kasyna” filozof George Steiner, krytyk współczesnych obyczajów, określił nieustającą grą pozorów, polegającą na wyrzekaniu się stałych poglądów oraz umiejętności na rzecz ulegania błyskawicznie zmieniającym się sezonowym modom; dotyczy to zarówno wzmożonej konsumpcji towarów „jednorazowego użytku”, jak i wytworów kultury.

<sup>2</sup> G. Debord, *Społeczeństwo spektaklu oraz Rozważania o społeczeństwie spektaklu*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2016, s. 34.

pamięci, koncentracji. Powszechne stało się ślizganie po powierzchni znaczeń, tzw. scanning, co również przekłada się na świat sztuki.

Rozdział drugi stanowi opozycję do pierwszego, tzn. pojawiają się tu przykłady prac będących swoistym wentylem bezpieczeństwa, pokazujących, w jaki sposób można zachować dystans przy wszechogarniającej kakofonii życia codziennego. Odnoszę się w nim do artystów, którzy w moim subiektywnym odbiorze potrafią „stanąć obok” (ich działania są kontrą wobec coraz bardziej opresyjnej rzeczywistości) i zaproponować dzieła sprzyjające refleksji, medytacji, zatrzymaniu się.

W dalszej części usiłuję wytłumaczyć, w jaki sposób moje prace stanowią tytułowe antidotum na *kulturę kasyna*, a także, co rozumiem pod pojęciem ucieczki – *refugium*. Praca nad zestawem grafik artystycznych była dla mnie w momencie ich tworzenia czymś na kształt szukania medytacyjnego miejsca, *refugium*, *schronienia*, *ucieczki*, przy czym pojęcie to zostało przetworzone i realizowane było w ujęciu metaforycznym i subiektywnym. Moje realizacje traktuję jako oniryczny konstrukt, w którym przeważają formy prymarne, będące pewnego rodzaju kapsułą czasu. Tytułowe *Refugia* są bezpiecznymi miejscami, które pełnią funkcję schronienia, a praca nad nimi stała się procesem sprzyjającym autorefleksji, pewnego rodzaju mentalnego zawieszenia w czasie i przestrzeni. Są dla mnie niczym portale do metaforycznej ucieczki.

Rozdział trzeci zawiera próbę zanalizowania motywów mojej twórczości oraz notę techniczną, dotyczącą techniki lentikularnej, na której użycie zdecydowałam się, budując zestaw grafik *Refugium*.

M. Popielec

---